

*Makalenin Türü: Araştırma Makalesi / Research Article

*Geliş Tarihi / First Received: 17.02.2022

*Kabul Tarihi / Accepted: 13.03.2022

*Atıf Bilgisi: Kılıçarslan H. (2022). “Yalvaç İlçe Müzesinde Yer Alan Namazlık Dokumalar”. Hars Akademi, 5, Aydın Uğurlu ve Geleneksel Sanatlar Özel Sayısı, 188-210.

*Citation: Kılıçarslan H. (2022). “Yalvaç District And Museum Located In Prayer Weaves”. Hars Akademi, 5, Aydın Uğurlu And Traditional Arts Special Issue, 188-210.

YALVAÇ İLÇE VE MÜZESİNDE YER ALAN NAMAZLIK DOKUMALAR*

Hande KILIÇARSLAN**

Öz

Geçmişte yörük yaşam biçimini sürdürmüş bölgelerden biri olan Yalvaç ilçe ve köyleri, düz dokumacılığın gelişimi açısından bölgeye katkı sağlayan yörelerdendir. Yörede yapılan taban yaygısı, heybe, torba, çuval, yastık gibi dokumaların yanı sıra kullanım amacına yönelik namazlağa türünde dokumalar da yapılmıştır. Belirli amaca yönelik olarak dokunan namazlağ dokumalar seccade olarak da tanımlanabilmektedir. Yörelerde “namazla” veya “namazlağı” olarak geçen bu tür dokumalar, Yalvaç ilçe ve köylerinde 2 adet, Yalvaç müzesinde 9 adet olmak üzere 11 adet yörede yapılan tam sayım araştırma yöntemi sonucunda tespit edilmiştir. Araştırmada müzede tespit edilen dokumalar ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Dokumalar, sadece kilim teknikli olarak ya da zili ve cicim teknikli dokuma türü birlikte yapılmış şekilde tespit edilmişlerdir. Göz, akrep, koçboynuzu, kurtizi, kurtağzı, suyolu motifinin farklı versiyonları gibi yöredeki diğer dokuma türlerindeki gibi sıklıkla kullanılmışlardır. Müzede tespit edilen kilim teknikli bir örnekte, kız çocuk motifine rastlanılmıştır. İplik boyamalarda geçmişte bitkisel boyalar kullanılırken, günümüzde yapay boyalar kullanıldığı yöredeki kaynak kişiler tarafından öğrenilmiştir. Bordo, vişne çürüğü, sarı, hardal sarısı, siyah, kahverengi, mavi, kırmızı ve yeşil gibi renkler dokumalarda sıklıkla kullanılan renklere aittir. Bu çalışmada yörede tespit edilen namazlağa tipi dokumalar, teknik, renk, motif ve desen özellikleri bakımından incelenmiştir. Tespit edilen dokumaların literatüre kazandırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yalvaç, Yalvaç Müzesi, Namazlağı, Seccade

* Bu çalışmada, Süleyman Demirel Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen 3442-D1-13 no'lu proje ve Güzel Sanatlar Enstitüsü “Isparta İli Yalvaç İlçesi Geleneksel Düz Dokumaları” isimli Sanatta Yeterlik Tezi verilerinden yararlanılmıştır.

** Doç., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, hande.kilicarslan@ahievran.edu.tr / ORCID: 0000-0001-9332-4730.

LOCATED IN YALVAÇ DISTRICT AND MUSEUM PRAYER WEAVES

Abstract

Yalvaç district and its villages, one of the regions that have maintained the nomadic lifestyle in the past, are among the regions that contribute to the development of flat weaving. In addition to weavings such as floor mats, saddlebags, bags, sacks, pillows made in the region, it was made in prayer type weavings for the purpose of use. Prayer weavings woven for a specific purpose can also be defined as prayer rugs. This type of weaving, which is referred to as "with prayer" or "namazlagi" in the regions, has been determined as a result of the complete census research method made in 11 regions, 2 in Yalvaç towns and villages and 9 in Yalvaç museum. In the research, the weavings found in the museum were mainly used. The weavings were determined as only kilim technique or the bell and cicim technique weaving together. Different versions of the eye, scorpion, coach horn, wolfdog, dovetail, waterway motif were used as often as in other weaving types in the region. A girl's motif was found in a kilim technique sample found in the museum. While natural dyes were used in yarn dyeing in the past, it has been learned by the resource people in the region that artificial dyes are used today. Colors such as burgundy, bruise cherry, yellow, mustard yellow, black, brown, blue, red and green are among the colors frequently used in weaving. In this research, the prayer type weavings detected in the region were examined in terms of technique, color, motif and pattern. It is aimed to bring the identified weavings to the literature.

Keywords: Yalvaç, Yalvaç Museum, Prayer, Prayer Rug

Giriş

Anadolu’da köklü geçmişe sahip olan dokumacılık, günlük ihtiyaçların giderilmesi amacıyla çeşitli ebat ve türlerde yapılmaya başlanmıştır. Yörük yaşamının getirdiği yaşam biçimiyle birlikte daha hafif, kullanışlı ve amaca yönelik dokumalar ortaya çıkmıştır. Heybe, Torba, Çuval, Seccade ve Taban yaygı dokumalar, amaçları doğrultusunda Anadolu kadını tarafından üretilmişlerdir. Bu dokuma tiplerinden seccadeler ve namazlıklar da belirli amaca yönelik dokunan dokumalardır.

Secde; “eğilmek, boyun eğmek, tevazu ile alnı yere koymak” (Anonim 2009: 271) anlamına gelmektedir. Secde kelimesinden türeyen namazlık-seccade ise; TDK sözlüğüne göre, “Bir kişinin üzerinde namaz kılabilceği büyüklükte, halı, kilim, post veya kumaştan yaygı” (<https://sozluk.gov.tr/>, 25.01.2022; Etikan, Ölmez 2014: 120) olarak tanımlanmaktadır. Seccade ve namazlık Türk Dil Kurumunda aynı anlamda kullanılmaktadır. *İslam Ansiklopedisi*’ne göre ise; seccade Arapça ad olarak geçmeyip, Anadolu’da “namazlağı” veya “namazla” olarak bilinmektedir (Acar 1975: 56; Deniz 2000: 83; Soysaldı 2009: 194).

Seccade ve namazlık aynı anlamda kullanılsa da ebat ve kullanım açısından farklara sahiptir. “Seccade Halısı” 110x170 cm ve 120x180 cm ebatlarında olup, evlerde sürekli serili olan yaygılara denilirken, Namazlık halısı” ise 60x90 cm ve 70x100 cm ebatlarında olan ve ibadet için evlerde, camilerde kullanılan yaygılara denilmektedir (Acar 1975: 56; Aytaç 2008: 44; Balkanal 2017: 753; Deniz 2000: 83).

İlk dönem kaynaklarına bakıldığında; üzerinde namaz kılmak için kullanılan halı-kilim türü yaygılara seccade denilmiştir. Günümüzde bilinen en eski seccadeler; İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi’nde bulunmaktadır. Anadolu’da Uşak’ta dokunan Gördes düğümlü Gördes halı seccadeleri, Kula, Lâdik seccadeleri bilinen tek ve çift mihraplı halı seccadelerindedir. Kırşehir, Mucur, Muğla, Bergama, Sivas, Yağcıbedir bölgelerinde de kendilerine özgü renk, motif ve desende seccadeler bulunmaktadır (Anonim 2009: 269-270; Aytaç 2008: 44-45; Bayraktaroğlu 1999: 59-64). Seccadelerin en eski bilineni halı olmasına karşın kilim, cicim, sumak türü dokumalarda da görülmektedir. Bu tür dokumaların yanı sıra kumaş olan kemhâ, saten, etamin, kırkyama türlerine de rastlamak mümkündür. Hz. Peygamber’in namazlık olarak kullandığı ve ibadetini gerçekleştirdiği humre (örtü), hurma lifinden yapılmış küçük hasır dokuma olarak bilinmektedir (Anonim 2009: 269-270; Sökmen 2021: 1400; Uğurlu 2020: 3125). Ayrıca 19. yüzyılda hayvan postlarının da seccade olarak kullanıldığı söylenmektedir (Bayraktaroğlu 1999: 57).

Anadolu’da bazı yörelerde camiler için tek kişilik seccadelerin yanı sıra birkaç kişinin yan yana saf tuttıkları “saf seccade” halılar görülmektedir (Şekil 1) (Eşberk 1939: 97; Etikan, Ölmez, Kılıçarslan 2020a: 1079; Etikan, Ölmez, Kılıçarslan, Şahin 2020b: 52-53). Evlerde ise ibadet için kullanıldıklarından sadece bir kişinin kullanılmasına uygun yapılmışlardır. Türk örf ve adetlerinde genç kızlara çeyizlerinde çeşitli kumaşlardan yapılmış sade veya süslemeli

namazlıklar verilmektedir (Balkanal 2017: 753; Karakelle, Özbağı 2018: 31-32; Karakelle, Özbağı 2019: 670). Namazlıklar, evlerde temiz tutularak, ayrı bir yerde saklanmaktadır.

Şekil 1. Saf Seccade Örnekleri (Çünür Mahallesi Merkez Camii/Isparta, 2014) (Sinem Kırkar Özdal Fotoğraf Arşivi, 2022)

Yalvaç ilçesi M.Ö. 280 yılında Selefkus Nikatur tarafından kurulmuş ve “Antiyukum” denilmiştir. M.Ö. 164 yılında Roma hakimiyetine, M.S. 395 yılında ise Bizans hakimiyetine girdiği bilinmektedir. Bölgeye ilk Türk akıncıları Çağrı Bey önderliğinde 1018 yılında ayak basmışlardır. Malazgirt Savaşı ile 1071 yılında Türkmenler bu bölgeye yerleştirilmişlerdir (Anonim thrs: 130).

Oğuzların Salur boylarından biri olan Yalvaç, 1280 yılında Hamidoğulları Beyliği’ne 1382 yılında ise Osmanlı hâkimiyetine girmiştir ve Hamidoğulları Beylikleri 6 şehirden biridir (Anonim 1983: 110; Kılıçarslan, Etikan 2015b: 272; Koç 1983: 352; Köstüklü 2010: 12-13; Kum 1941: 1158). Ayrıca Salur ve Emir boyları mensuplarından biri olan Yalvaç Bey tarafından buralar yurt haline getirilmiştir (Anonim thrs: 130). Bir rivayete göre; Yalvaç ismi, Selçuklu soyundan geldiği bilinmektedir. Uygurcada “Yalavaç” olarak geçerken, sözlük anlamı olarak elçi, yol gösterici anlamında peygamber veya resul anlamına gelmektedir (<http://www.yalvac.bel.tr/Tarihce>, 26.01.2022; Kılıçarslan, Etikan 2018: 384).

Isparta ilinin ikinci büyük ilçesi olan Yalvaç, Eğirdir Gölü havzasının kuzeydoğusunda, Sultan Dağlarının eteklerinde yer almaktadır. Yalvaç, 2009 seçimlerine göre; 13 belde ve 25 köy olarak yerleşim yeri iken, 2014 yerel seçimlerinden sonra 1 belde ve 37 köy şeklinde yerleşim yeri haline gelmiştir. 2020 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre; Yalvaç ilçe nüfusu 41.754, 1 belde nüfusu 1671, toplam köy nüfusu ise 22.826 kişidir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, 26.01.2022).

İlçenin doğusunda Konya ili Akşehir ilçesi, batısında Afyon iline bağlı Çay ilçesi, kuzeyinde yine Afyon iline bağlı Çay ve Sultandağı ilçeleri, güneydoğusunda Şarkikaraağaç, güneyinde Gelendost, batısında Senirkent ve Hoyran Gölü bulunmaktadır (Anonim thrs: 129).

Tarıma dayalı ilçe nüfusunda çeşitli baklagiller, meyve ve sebzeler yetiştirilmektedir. Tabakhanelerde işlenen deriler diğer il ve ilçelere gönderilmektedir. Isparta ilinden sonra halı ve düz dokumacılık bakımından ilçe ikinci sırada gelmektedir (Anonim thrs: 131). Ayrıca ahşap işleri, keçecilik ve semercilikte yaygın olarak yapılmaktadır (Kartal, Ölmez 2014: 6; Kılıçarslan 2019: 129).

İlçenin merkezinde yer alan Yalvaç Müzesi (Şekil 2), Pisidia Antiokheia tarihi bölgesinde süren kazılar sonucu 1900’lü yıllarda kurulmaya uygun görülmüştür. 1963 yılında başlanan Müze inşaatı, 1966 yılında tamamlanmıştır. 1980 yılında Müze Müdürlüğü, 1998 yılında yeni düzenlemeler yapılarak, 16 Temmuz 2000 yılında da çağdaş müzecilik anlayışı ile halkın hizmetine sunulmuştur. Müze’de 4 adet kapalı teşhir salonu ve bunlara bağlı sergileme vitrinleri yer almaktadır.

Şekil 2. Yalvaç Müzesi (<https://isparta.ktb.gov.tr/TR-70959/yalvac-muzesi.html>, 26.01.2022)

Bu çalışmada, Isparta ili Yalvaç ilçesi köy ve kasabalarına ve Müzeye 2013-2014 yıllarında gerçekleştirilen alan araştırmasında yöreye ait namazlağ/seccade dokumalar araştırma kapsamında incelenmiştir.

Materyal ve Yöntem

Materyal

Yalvaç ilçe ve beldelerinde yer alan ve Yalvaç Müzesi envanterinde kayıt altına alınan düz dokuma örneklerinden namazlağa/seccade dokumalar araştırma kapsamı içerisinde incelenmiştir. Araştırmada, yöreye ait 2 adet ve Yalvaç Müzesinde müze envanterine kayıtlı 9 adet olmak üzere toplam 11 adet namazlağa/seccade dokuma örnekleri tespit edilmiştir. Çizelge 1 ve 2’de görülen müze envanter kayıtlarında toplam 43 düz dokuma örneğinin %20,93’ü kadardır. İlçe belde ve köylerinde ise bu tip dokuma türüne az sayıda rastlanılmıştır.

Çizelge 1. Yalvaç Müzesi envanterinde bulunan düz dokumaların tiplerinin sayılarına göre yüzde oranları

Dokuma Tipi	Sayı	%
Heybe	2	4,65
Torba	8	18,60
Yaygı (Yolluk)	5	11,62
Yaygı (Taban)	8	18,60
Yastık	6	13,95
Çuval	5	11,62
Namazlağ	9	20,93
Toplam	43	100,0

Çizelge 2. Yalvaç Müze Envanterine kayıtlı dokumaların dokuma tiplerine göre sayıları

	Heybe	Torba	Yaygı (Taban)	Yaygı (Yolluk)	Yastık	Çuval	Namazlağ	Toplam
Cicim	-	-	-	-	-	-	-	-
Kilim	-	-	7	3	-	2	5	17
Zili	2	8	1	2	6	3	4	26
Toplam	2	8	8	5	6	5	9	43

Çizelge 2’de Yalvaç Müzesi envanterinde bulunan düz dokumaların dokuma tiplerine göre sayıları görülmektedir. Dokuma tipleri arasında en çok namazlağ/seccade tipinde dokumalar tespit edilmiştir. Düz dokuma tekniklerinden kilim ve zili teknikleri olarak kayıtlara geçse de cicim tekniği de zaman zaman dokumaların alt ve üst kenar sularında görülmektedir.

Yalvaç Müze envanterinde bulunan 9 adet namazlağa dokumanın, 8 adeti bu araştırmada kullanılmıştır. İlçe ve köylerinde ise namazlağa boyutunda olan bazı kilim dokuma örneklerinden ise 1 adet örnek alınmıştır. Bu dokuma örnekleri yöredeki dokumacılar

tarafından namazlağa olarak tanımlansa da müze kayıtlarına seccade olarak da geçmiştir. Bu çalışmayla, yöreye ait namazlağa dokuma örnekleri kayıt altına alınarak, belgelenmiş olacaktır.

Yöntem

Araştırma, Isparta ili Yalvaç ilçesi köy ve kasabalarına 2013 yılında yapılan alan araştırması tam sayım yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Alanda gerçekleşen gözlem, doküman analizi ve karşılıklı sözlü görüşme yöntemleriyle dokumalar hakkında yöre dokumacıları tarafından namazlık/seccâde dokumalara ait teknik bilgi, renk, motif ve desen özellikleri bakımından bilgiler alınmış, örnek dokumalar fotoğraflanarak arşivlendirilmiştir. Ayrıca ilçede yer alan Yalvaç Müzesi envanterinde yer alan namazlık/seccâde dokumalar yörede yapılan yöntemlere uygun olarak incelenerek belgelenmesi gerçekleştirilmiştir.

Bu amaçla, Yalvaç Müzesi ve ilçe, belde ve köylerinde yer alan namazlağa/seccade düz dokuma örneklerinin bazı teknik, renk, motif ve desen özellikleri incelenerek bilgiler verilmiştir. Dokumalara ait desenlerin yüzey şemaları ve motif çizimleri bilgisayar programlarında çizilerek görsel bilgileri sunulmuştur.

Yalvaç İlçesi Namazlağ Dokumaları

Alan araştırması sırasında tespit edilen namazlağa dokuma örnekleri, yöreye ait Yukarıtirtar köyü ve Yalvaç Müzesinde olmak üzere kapsam içinde incelenmiştir. Yukarıtirtar köyünde dokunan örnek kilim teknikli olup, yörede “Tırnaklı Kilim” olarak isimlendirilmiştir. Müzeye ait olan namazlağa dokumalarda ise; 4 adet kilim teknikli, 3 adet ise zili ve cicim teknikleriyle yapılmış dokuma örnekleri verilmektedir. Bu örnekler yaygı dokuma örnekleri şeklinde olup, yörede namazlağ olarak adlandırılmaktadır.

Yörede ıstar tezgâh kullanılmaktadır. Demirden yapılmış halı kirkiti tercih edilmektedir. Keçi kılı, yün iplikleri sıklıkla dokumalarda kullanılmıştır. İplik boyamaları Sücüllü köyünde yaşayan 3 kuşak geleneksel iplik boyama mesleğini yapmış “Ramazan Gıcık” tarafından gerçekleştirilmiştir. Gıcık, ailesiyle birlikte köy köy gezerek bu mesleği uzun süre sürdürmüştür. Daha önceleri sadece bitkisel boyacılık yapılırken, yakın zamanlarda yörede “parlak boya” olarak denilen toz boya kullanılmıştır.

“Sarıçal”, “Karamık Çalısı”, “Kökboya”, “Kekik”, “Palamut”, “Ceviz Kabuğu” gibi bitki ve bitki kısımları yöredeki geleneksel iplik boyamalarda kullanılan bitkilerdendir. Yöredeki dokumaların renklendirmesinde “Al kızıl”, “Kara Kızıl”, “Gülgülü (Bordo)”, “Kara”, “Kara Yeşil”, “Çiğ Sarı” gibi isimlendirmelerde dokumacılar tarafından yapılmıştır (Kılıçarslan, Etikan 2016: 1133).

Düz dokumalar, yörede çoğunlukla tersten yapılmaktadır. Dokuma yapılırken, dokumanın kenar düzgünlüğünü saklamak için 15cm’lik çubuk, yani cıbar ve çubuk deliğine geçirilen cıbar ipi kullanılmaktadır. Özellikle namazlağ türü dokumalarda cıbar olmadan dokumaya başlanılmamaktadır (Balkanal 2021: 226).

Yörede ve müzede tespit edilen 18 adet namazlağ dokumalardan 5 kilim ve 4 zili ve cicim tekniğinde karışık yapılan dokumalar bu araştırmada kullanılmıştır. Örneklerde farklı versiyonlarda kullanılan göz motifi, pıtrak, canavar ayağı, farklı versiyonlardaki su yolu ve akrep motifleri, koçboynuzu, kurtağzı gibi motifler sıklıkla kullanılmıştır. Müze envanterinde yer alan ilikli kilim teknikli dokuma örneğinde farklı olarak kız çocuk motifi görülmektedir.

Dokuma örneklerinde çözü, atkı ve üçüncü desen iplikleri genellikle yün kullanılmıştır. Bazı örneklerde ise çözü ve atkı iplikleri keçi kılı, üçüncü desen iplikleri ise yün iplik olarak tercih edilmiştir.

Yöre ve müzede tespit edilen namazlağa dokuma örnekleri, yöreye özgü renk, motif ve desen özellikleri, hammadde ve dokuma teknikleri bakımından açıklanmıştır. Bu örnekler, yöreye ait dokumaların boyut, teknik, malzeme ve renk, motif, desen özellikleri ile örtüşmektedir.

Namazlağ dokuma türü yöredeki örneklerden ziyade, müzede çoğunlukla tespit edilmesi de yöre kültürü açısından önemli görülmektedir. Yörede daha önceki yapılan çalışmalarda “ölümlük dirimlik” dokuma kültürünün olduğu tespit edilmiştir (Kılıçarslan, Etikan 2015a: 79-94). Müzeye bağış olarak verilen namazlağ dokumaların da belki de bu kültürün devamı olarak büyüklüğü vefat eden aileler onlar adına bağış yaptığı düşünülmektedir.

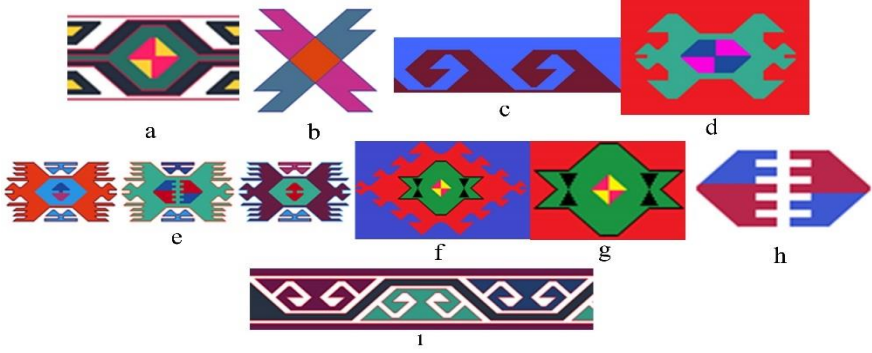
Şekil 1.'de Yukarıtirtar Köyü Solmaz Sarıgöl'e ait namazlağa dokuma örneği görülmektedir.

Şekil 1. Tırnaklı Namazlağ (Solmaz Sarıgöl, Yukarıtirtar Köyü, 2013) ve yüzey şeması (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Şekil 1’de verilen örnek dokuma, namazlağ tipinde, 1,01 x 1,58 m boyutlarındadır. Yukarıtirtar köyünden Solmaz Sarıgöl’e ait olan dokuma yakın zamanda yapılmış olup, 17 yıllıktır. Çözgü ve atkıda yün iplik kullanılmıştır. Kilim teknikli dokuma sadece Yukarıtirtar köyünde dokunup “Tırnaklı Kilim” olarak adlandırılmaktadır. Dokumada enine geniş ve dar kenar suları sırasıyla motiflerle dokunmuştur. Dokumayı göz (*Ayna*) (Şekil 2a), *tırak* (*Çotak*) (Şekil 2b), *canavar ayağı* (*Kargaburun*) (Şekil 2c), *kurtağzı* (*Çotak*) (Şekil 2d), *koçboynuzu* (*Ayak*) (Şekil 2e), *akrep* (Şekil 2f), *yıldız* (Şekil 2g), *el-tarak* (Şekil 2h) ve *suyolu* (*Sevdimdolaştı*) (Şekil 2ı) motifleri oluşturmaktadır. Dokumada siyah (kara), bordo (gülgülü), mavi (gök), açık sarı (mum sarı), turuncu, kiremit kırmızısı, beyaz, mor, pembe ve turkuaz kullanılan renklerdenir.

Şekil 2. Tırnaklı Namazlağa motifleri, a. göz (ayna), b. pıtrak (çotak), c. canavar ayağı (kargaburun), d. kurtağzı (çotak), e. koçboynuzu (ayak), f. akrep, g. yıldız, h. el-tarak, ı. su yolu (sevdim dolaştı) (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

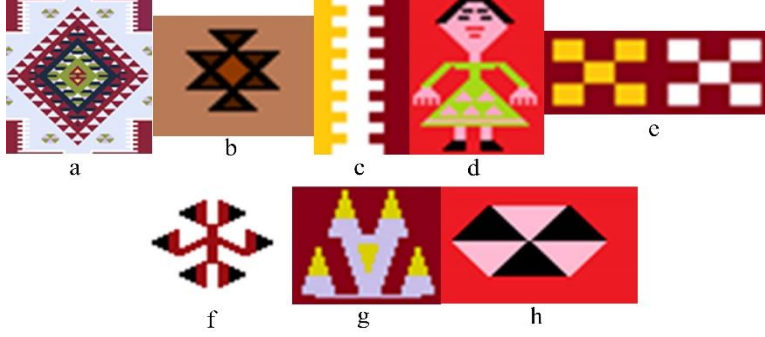
Şekil 3.'te Yalvaç Müzesi 1333 envanter numarası ile kayıtlı namazlağa dokuma örneği görülmektedir.

Şekil 3. Namazlağ (Ramazan Gök, Yalvaç Müzesi, 2013) ve yüzey şeması (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Şekil 3'te verilen örnek dokuma namazlağ tipinde, 0,77 x 1,56 m boyutlarındadır. Ramazan Gök'e ait olan dokuma, 03.12.1982 tarihinde müzeye getirilmiştir ve 1333 envanter numarası kayıtlarda yer almaktadır. Çözüğü ve atkı iplikleri yündür. İlikli kilim teknikli namazlağ dokumanın orta zemini *akrep* (Şekil 4a), *bukağı* (Şekil 4b) ve *göz* (Şekil 4h) motiflerinin oluşturduğu *tırnak* (Şekil 4c) motifli geometrik form çevrelemektedir. Kırmızı zemin üzerine *insan (kız çocuğu)* (Şekil 4d), *göz* (Şekil 4e) ve *kurtağzı* (Şekil 4f-g) motifleriyle de orta zemin tamamlanmaktadır. Orta zemini dört tarafını çevreleyen beyaz zemin üzerine

geniş kenar suyunda da farklı renklerde kullanılan *kurtağzı* (Şekil 4f) motifi yer almaktadır. Dokumada turuncu, siyah, hardal sarısı, vişne çürüğü, siyah, açık mor, küf yeşili ve gri kullanılan renklerdendir.

Şekil 4. Namazlağı motifleri, a. akrep, b. bukağı, c. tırnak, d. insan (kız çocuğu), e. göz, f-g. kurtağzı, h. göz (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

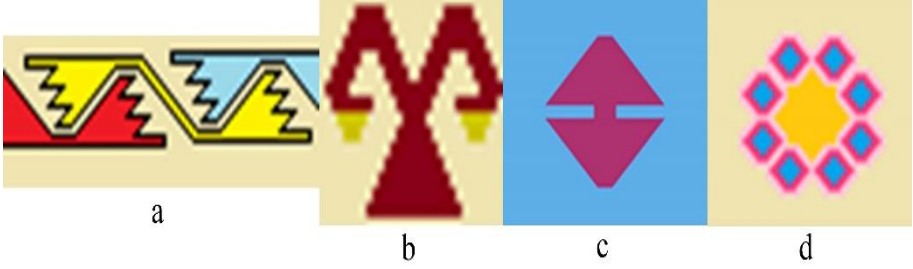
Yalvaç Müzesi 1334 envanter numaralı namazlağa dokuma örneği Şekil 5.'te verilmektedir.

Şekil 5. Namazlağ (Ramazan Gök, Yalvaç Müzesi, 2013) ve yüzey şeması (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Şekil 5'te namazlağ tipinde bir dokuma görülmektedir. Örnek dokuma 0,92 x 1,45 m boyutlarında olup, 1334 envanter numarası ile müze kayıtlarında yer almaktadır. Ramazan Gök'e ait olan bu dokuma, 03.12.1982 tarihinde müzeye getirilmiştir. İlikli kilim tekniği

namazlağ dokumanın çözüğü ve atkı ipliklerinde yün kullanılmıştır. Alt ve üst kenar sularında *canavar ayağı* (Şekil 2c) ve farklı renklerde *suyolu (kuş)* (Şekil 6a) motifleri kullanılmıştır. Orta zeminde geometrik form içerisinde *elibelinde* (Şekil 6b), *bukağı* (Şekil 6c) ve *kurtağzı* (Şekil 4f) motifleri yer almaktadır. *Tırnak* (Şekil 4c) motifinin dört tarafı çevrelemesiyle orta zemin *göz* (Şekil 6d) motifleriyle doldurulmuştur. Dokumada mavi, hardal sarısı, küf yeşili, vişne çürüğü, bej, sütlü kahverengi, gri ve açık mavi kullanılan renklerdenidir.

Şekil 6. Namazlağı motifleri, a. suyolu (kuş), b. elibelinde, c. bukağı, d. göz (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Şekil 7.'de Yalvaç Müzesi 2154 envanter numarası ile kayıtlı namazlağa dokuma örneği görülmektedir.

Şekil 7. Namazlağ (Mustafa Güngör, Yalvaç Müzesi, 2013) ve yüzey şeması (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Şekil 7'de verilen örnek dokuma namazlağ tipinde olup, 0,87 x 1,59 m boyutlarındadır. Mustafa Güngör'e ait olan dokuma, 25.09.2006 tarihinde, Tokmacık Kasabası Merkez

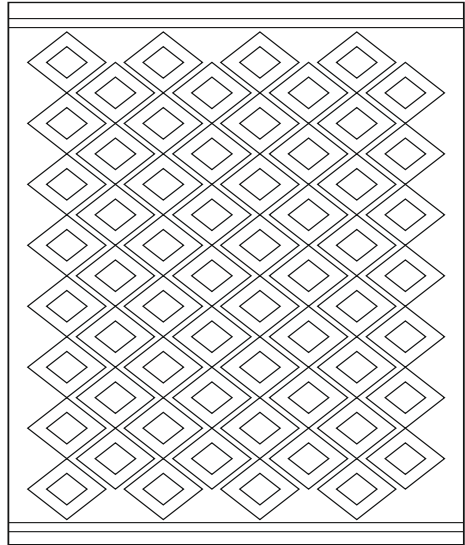
Camii’nden müzeye getirilmiştir ve 2154 envanter numarası ile müze kayıtlarına girmiştir. Dokumanın çözüğü ve atkı iplikleri yün olarak kullanılmıştır. Kilim teknikli namazlağ dokuma, geniş ve dar kenar suları şeklinde dokunmuştur. Sırasıyla *canavar ayağı* (Şekil 2c), *çengel* (Şekil 8a) ve *bukağı* (Şekil 6c) kullanılan motiflerdendir. Vişne çürüğü, yeşil, bej, mor, açık kahverengi, gri, hardal sarısı, beyaz, açık mavi ve turuncu dokumada kullanılan renklerdendir.

a

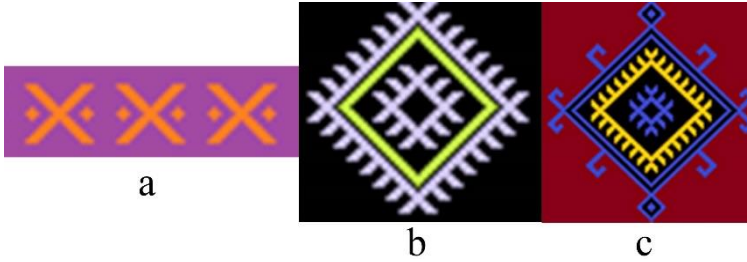
Şekil 8. Namazlağı motifleri, a. çengel (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Yalvaç Müzesi 2366 envanter numarası ile kayıtlı namazlağa dokuma örneği Şekil 9.’da verilmektedir.

Şekil 9. Namazlağ (Reşat Armağan, Yalvaç Müzesi, 2013) ve yüzey şeması (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Şekil 9’da görülen namazlağ dokuma, 0,99 x 1,52 m boyutlarındadır. Reşat Armağan’a ait olan dokuma, Sütçüler Kesme Kasabasından 10.12.2007 tarihinde müzeye bağışlanmıştır ve 2366 envanter numarası ile müze kayıtlarına girmiştir. Dokumanın çözgü ve atkı iplikleri kıl keçisi, üçüncü desen iplikleri yündür. Düz dokuma tekniklerinden zili ve kilim teknikleri kullanılmış olan dokumada, alt ve üst kenar suyunda *çarpı* (Şekil 10a) motifi, orta zeminde ise farklı renklerde *pıtrak* (Şekil 10b) ve *akrep* (Şekil 10c) motifleri tekrarlamalarla kullanılmıştır. *Çarpı* motifi tarihte, Oğuz boylarının 27 boydan Boz-Ok kavimlerinin Kızık Boyunun Reşid Ud Din’e göre olan “X” damgasıdır. Ayrıca bu damga; “d” sesini veren Orhun ve Yenisey alfabelerindeki “X” harfinin de benzeridir (Görgünay, 2002: 9, 10, 46, 61, 70,7 1; Kılıçarslan, Etikan 2016: 1134). Dokumada siyah, lacivert, mavi, yeşil, vişne çürüğü, mor, hardal sarısı ve beyaz kullanılan renklerdenir.

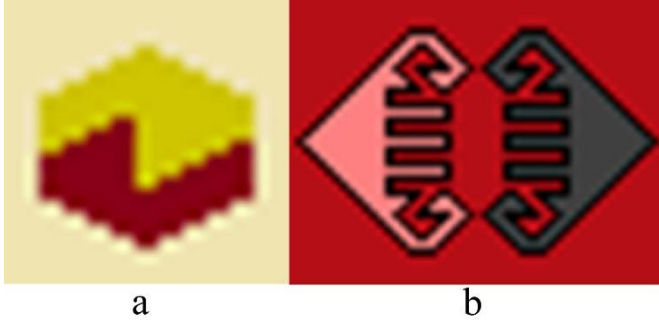
Şekil 10. Namazlağ motifleri, a. çarpı (Kızık Boyu damgası ve Orhun ve Yenisey alfabe sesi “D”), b. pıtrak, c. akrep (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Şekil 11.’de Yalvaç Müzesi 1332 envanter numarası ile kayıtlı namazlağa dokuma örneği görülmektedir.

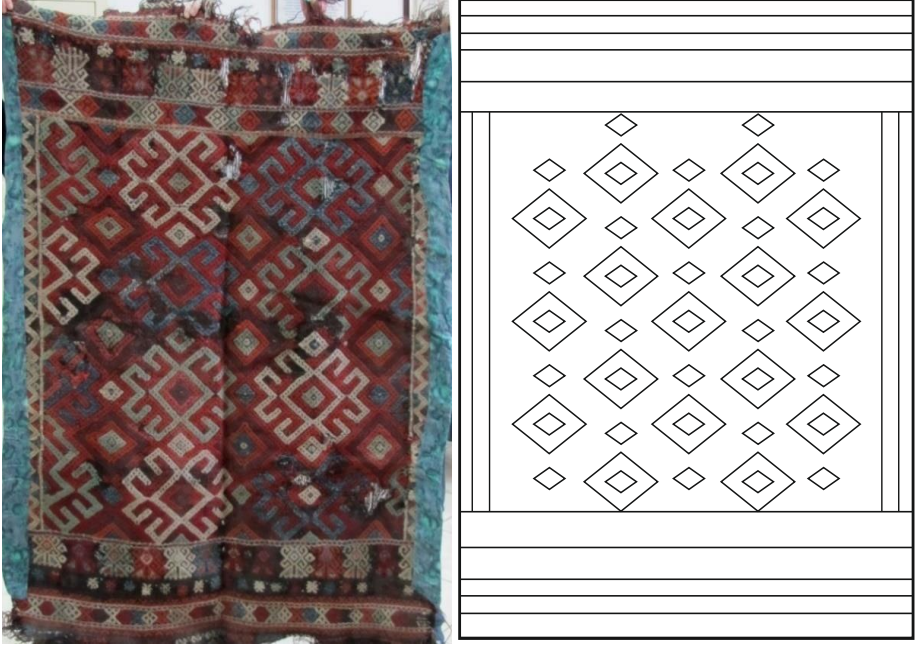
Şekil 11. Namazlağ (Ramazan Gök, Yalvaç Müzesi, 2013) ve yüzey şeması (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Şekil 11’de verilen dokuma, namazlağ tipinde olup 0,76 x 1,49 m boyutlarındadır. Ramazan Gök’e ait olan bu dokuma, 03.12.1982 tarihinde müzeye bağışlanmıştır ve 1332 envanter numarası ile kayıtlarda yer almıştır. Dokumanın çözgü ve atkı ipliklerinde yün kullanılmıştır. Kilim teknikli dokuması yapılan örnekte kırmızı zemin üzerine göz (Şekil 4h), *aşk-birleşim* (Şekil 12a), *el-tarak* (Şekil 12b) ve *kurtağzı* (Şekil 4f) motifleri kullanılmıştır. Dokumanın dört bir tarafını siyah zemin üzerine farklı versiyonda yer alan *kurtağzı* motifleri çevrelemektedir. Pembe, vişne çürüğü, turuncu, siyah, çimen yeşili, gri, açık pembe, beyaz, kiremit kırmızısı ve kahverengi dokumada kullanılan renklerdendir.

Şekil 12. Namazlağı motifleri, a. aşk-birleşim, b. el-turnak (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

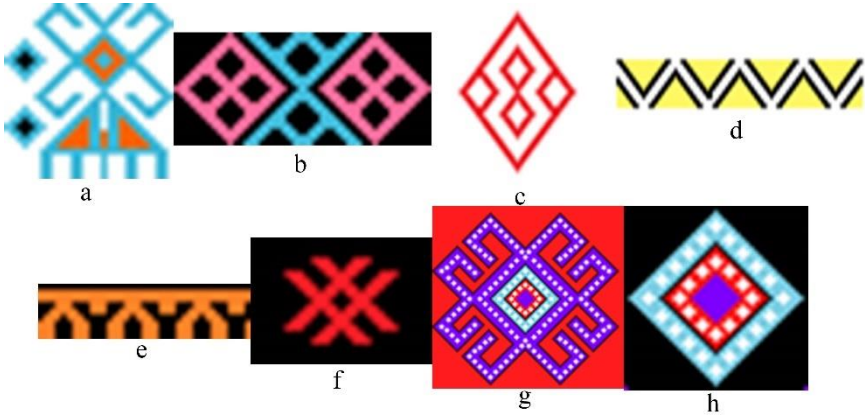
Yalvaç Müzesi 1227 envanter numarası ile kayıtlı namazlağa dokuma örneği Şekil 13.’te verilmektedir.

Şekil 13. Namazlağ (İbrahim Bozbey, Yalvaç Müzesi, 2013) ve yüzey şeması (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

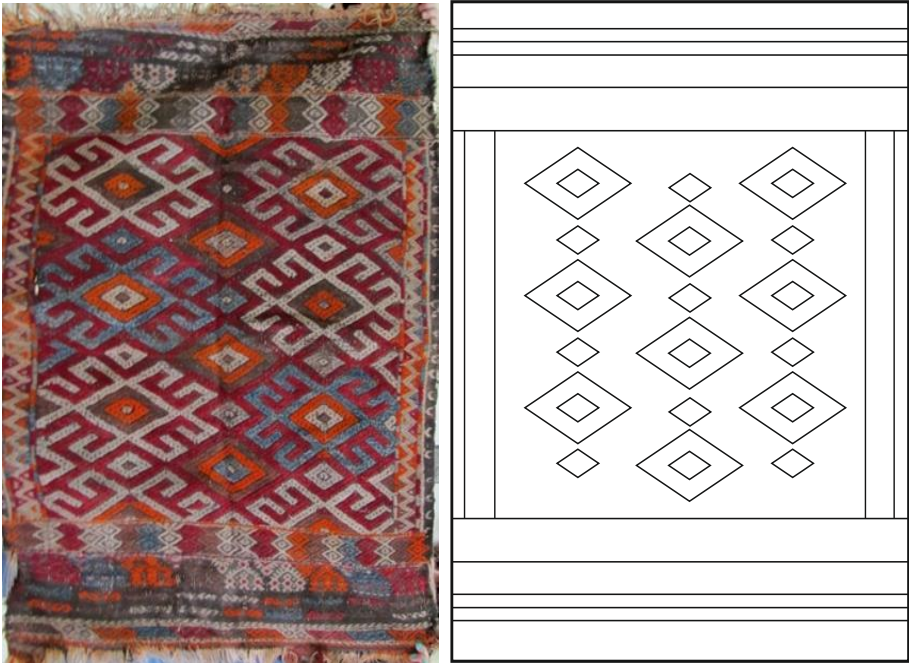
1227 nolu envanter numarası ile Yalvaç Müzesi kayıtlarında yer alan namazlağ dokuma örneği Şekil 13'te verilmektedir. Bu dokuma 1,08 x 1,34 m boyutlarındadır. Müzeye İbrahim Bozbey tarafından 28.02.1978 tarihinde müzeye bağışlanmıştır. Dokumanın çözgü ve atkı ipliklerinde keçi kılı, üçüncü desen ipliklerinde ise yün kullanılmıştır. Düz Dokuma tekniklerinden zili ve cicim teknikleri kullanılarak yapılan dokumanın alt ve üst kenar sularında cicim tekniği ile *saçbağı* (Şekil 14e), *göz* (Şekil 14b), *putrak* (Şekil 14f), farklı versiyonda *saçbağı* (Şekil 14a) ve *göz* (Şekil 14c) motifleri kullanılmıştır. Yan kenarlarda ise *suyolu* (Şekil 14d) motifi yer almaktadır. Dokumanın orta zeminini ise zili teknikli *göz* (Şekil 14h) motifleriyle birleşen *koçboynuzu* (Şekil 14g) motifleri tekrarlanarak yerleştirilmiştir. Dokumada Mavi, kiremit kırmızısı, mor, beyaz, açık mavi, bej ve kırmızı kullanılan renklere sahiptir. Dokumanın sağ ve sol kenarları yıpranmadan ötürü mavi renk kumaş ile dikilmiştir.

Şekil 14. Namazlağı motifleri, a. saçbağı, b. göz, c. göz, d. suyolu, e. saçbağı, f. pıtrak, g. koçboynuzu, h. göz (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

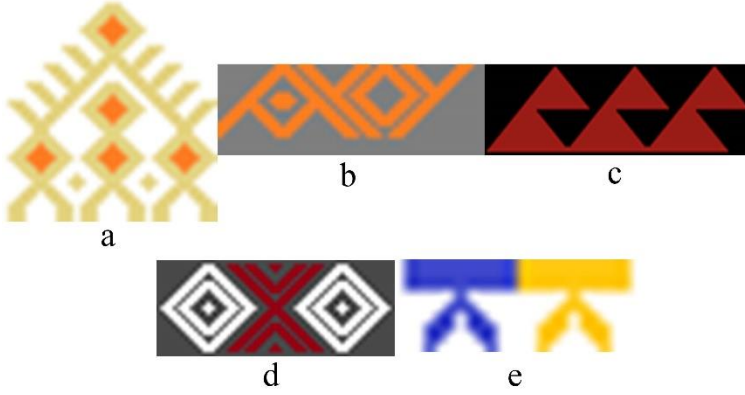
Şekil 15.'te Yalvaç Müzesi 1438 envanter numarası ile kayıtlı namazlağa dokuma örneği görülmektedir.

Şekil 15. Namazlağ (A. Türkavut, Yalvaç Müzesi, 2013) ve yüzey şeması (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Şekil 15'te namazlağ tipinde bir dokuma örneği görülmektedir. Dokuma 0,94 x 1,13 m boyutlarında olup, A. Türkavut tarafından 14.05.1984 tarihinde müzeye bağışlanmıştır. Müze

kayıtlarında 1438 numara ile yer almaktadır. Düz dokuma tekniklerinden zili ve cicim teknikleri kullanılarak yapılan dokumanın çözgü ve atkı ipliklerinde keçi kılı, üçüncü desen ipliklerinde ise yün kullanılmıştır. Dokuma Şekil 13'te yer alan örneğe çok benzese de alt ve üst kenar motiflerinde farklılıklar bulunmaktadır. Cicim tekniği kullanılarak yapılan alt ve üst kenarlarda farklı versiyonlarda *çengel* (Şekil 16b) (Şekil 8a), *saçbağı* (Şekil 16a), *göz* (Şekil 16d) ve *canavar ayağı* (Şekil 16c) motifleri kullanılmıştır. Orta zeminde ise zili tekniği ile *koçboynuzu* (Şekil 14g) ve *göz* (Şekil 14h) motifleri tekrarlanmıştır. Yan kenarlarda ise *suyolu* (Şekil 14d) ve *kurtizi* (Şekil 16e) motifleri orta zemini tamamlamaktadır. Turuncu, siyah, vişne çürüğü, beyaz, mavi, hardal sarısı ve kahverengi dokumada kullanılan renklerdenidir.

Şekil 16. Namazlağı motifleri, a. saçbağı, b. çengel, c. canavar ayağı, d. göz, e. kurtizi (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Yalvaç Müzesi 1427 envanter numarası ile kayıtlı namazlağa dokuma örneği Şekil 17.'de verilmektedir.

Şekil 17. Namazlağ (Şükrü Göde, Yalvaç Müzesi, 2013) ve yüzey şeması (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

1427 nolu envanter numarası ile Yalvaç Müzesi kayıtlarında yer alan namazlağ dokuma müze kayıtlarında seccade olarak geçmektedir. Şekil 17’de görülen bu dokuma 0,94 x 1,55 m boyutlarındadır. Körküler kasabasında bulunan dokuma, müzeye Şükrü Göde tarafından 24.11.1983 tarihinde bağışlanmıştır. Düz Dokuma tekniklerinden zili ve cicim teknikleri kullanılarak yapılan namazlağda, çözgü ve atkı iplikleri keçi kılı ve üçüncü desen ipliklerinde ise yün kullanılmıştır. Dokumanın alt ve üst kenar sularında cicim teknikli farklı versiyonlarda *çengel* (Şekil 8a) (Şekil 16b), *göz* (Şekil 14b), farklı versiyonlarda *saçbağı* (Şekil 14e) (Şekil 14a), *canavar ayağı* (Şekil 16c), ve *pıtrak* (Şekil 14f) motifleri kullanılmıştır. Dokumanın orta zemini zili tekniği ile diyagonal yerleşimli *akrep* (Şekil 18a) motifleriyle sıralanırken, sağ ve sol kenar sularında ise *kurtizi* (Şekil 16e) motifleri kullanılmıştır. Dokumada siyah, kırmızı, yeşil, hardal sarısı, açık mor, su yeşili, sarı, mavi, açık mavi, turuncu, vişne çürüğü ve bordo renkleri yer almaktadır.

a

Şekil 18. Namazlağ motifleri, a. akrep (Çizim: Kılıçarslan, 2014)

Sonuç

Yöresel izler taşıyan namazlağı dokumalar, teknik, renk, motif ve desen özellikleri bakımından yöredeki dokuma kültürünü yansıtmaktadır. Yörede dokuma tekniği olarak kilim tekniğinin yanı sıra, zili ve cicim teknikleri bir arada sıklıkla kullanılmıştır. Dokumalarda görülen bordo, kırmızı, hardal sarısı, sarı, kemik rengi, siyah, kahverengi, mavi, yeşil ve turuncu gibi renkler yöre dokumalarındaki renklerle benzerlik göstermektedir. Desen özellikleri bakımından yöresel yaygı dokumalardaki gibi alt ve üst kenarlarda çoğunlukla kullanılan çengel, saçbağı, çarpı, göz, su yolu, canavar ayağı motifleri bu tip dokumalarda da görülmektedir. Desenlerdeki yan kenarlarda yer alan kurtizi motifi yine sıklıkla namazlağı dokumalarda bulunmaktadır. Yörenin ölümlük dirimlik dokumaların orta zemin motiflerinden olan koçboynuzu ve akrep motifi bu tip dokumalarda da görülmektedir. İnsan motifi bir örnek de bulunmaktadır.

Motiflerin adlandırmalarında yöresel isimlerin yanı sıra literatür isimlerine de makalede yer verilmiştir. Yörede adlandırma bakımından kullanılan motifler, diğer bir yörede farklı bir adlandırmada olabilmektedir. Örneğin, makaledeki dokumalarda yer alan "göz" motifi (Şekil 4h), Şanlıurfa Karekeçili Kilimlerinde "ayna"; "bukağı" motifi (Şekil 6c), "entel" olarak geçmektedir (Onuk, Akpınarlı 2003:28-30). Yalvaç yöresindeki düz dokumalarda yer alan "akrep" motifi (Şekil 18a), Bolu Kıbrısçık yöresindeki düz dokumalarda ise; "deveci gülü" denilmektedir (Balkanal 2021:229). Yöresel adlandırmadaki farklılıkların yanı sıra benzerlikler de yer almaktadır. Yine bu yörede dokumalarda sıklıkla adlandırılan "koçboynuzu" motifi (Şekil 14g) Kıbrısçık yöresinde de aynı adlandırmayla geçmektedir (Balkanal 2021: 237).

İnanç gereği ibadet yapmak için kullanılan bu tip dokumalar halı namazlağlarından motif ve desen özellikleri bakımından ayrılmaktadır. Yörede tespit edilen namazlağı dokumalar hem üzerinde namaz ibadetini gerçekleştirmek hem de yer yaygısı olarak kullanmak amacıyla yapıldığı bilinmektedir. Ama yörede isimlendirilirken yaygı yerine namazlağı denilmektedir. Müzede tespit edilen örnekler, ailelerin büyükleri vefat ettikten sonra isimleri yaşasın diye belki de gerçekleştirilmiştir. Çünkü yörede yapılan araştırmalarda "ölümlük-dirimlik" dokuma geleneği tespit edilmiş, bu nedenledir ki namazlağı dokumaların bazıları da bu amaçla müzeye bağışlanmış olabilir.

Yörede yapılan araştırma sonucunda yörük yaşam biçiminden dolayı düz dokumacılık bu yörede kadınlar tarafından hem geçim kaynağı hem de kendi geleneklerini sürdürmek için yapıldığı tespit edilmiştir. Ne yazık ki değişen yaşam biçimleri ve köylerden kentlere göçlerin olması nedeniyle dokumacılık bu yörede de bitme durumuna gelmiştir. Özellikle dokumacıların yaşlarından dolayı sağlık sorunlarının çıkması, gençlerin köylerde yaşamamaları, değişen teknolojik değişim ve gelişimlerin farklı yaygı alternatiflerinin çıkması ve yerel yönetimler tarafından bu konuda desteklenen bir teşviğin olmaması sebebiyle dokumacılık artık yapılmamaktadır. Bu konuda yerel yönetimlere, il kültür müdürlüklerine çok

görev düşmektedir. Yöresel kültürün devam edebilmesi için dokumacılara teşvik vererek onları desteklemek, genç nesli bu teşviklerle dokuma yapmaya yönlendirmek, devam edebilen kurslar açmak ve en önemlisi de yapılacak dokuma ürünlerini yerli ve yabancı turistlere satışını yöresel kimliği ile gerçekleştirmek.

Kaynakça

- Acar, Belkıs (1975). *Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar*. İstanbul: Apa Ofset Basımevi.
- Anonim (1983). *Isparta İl Yıllığı*. Isparta: Isparta Yüksek Öğrenim Vakfı.
- Anonim (2009). “Seccade”, Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 39. cilt, İstanbul: (<https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/36/C36011907.pdf>, Erişim Tarihi: 25.01.2022)
- Anonim, thrs. *İlimiz Isparta*. Isparta: Özgül Yayınları.
- Aytaç, Ahmet (Haziran 2008). “Akşehir Müzesi’nde Bulunan 19-20. Yüzyıla Ait Bir Grup Seccâdeye Dair”, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, s. 44-48.
- Balkanal, Zeynep (2017). “Bolu İli Kıbrısçık İlçesi Dokumalarının Teknik, Renk, Motif ve Kompozisyon Özellikleri”, VI. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri, 12-14 Mayıs 2016 Konya, C. 2, s. 749-756.
- Balkanal, Zeynep (2021). Bolu İli Kıbrısçık İlçesi El Dokumaları, Kıbrısçık Araştırmaları ve Halk Kültürü, Paradigma Akademi, s. 223-251.
- Bayraktaroğlu, Suzan (1999). “Seccâde”, *Erdem* (Halı Özel Sayısı -I), C. 10, S. 28, s. 57-64.
- Deniz, Bekir (2000). Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını: 215.
- Eşberk, Tevfik (1939). *Türkiye’de Köylü El Sanatlarının Mahiyeti ve Ehemmiyeti*. Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi.
- Etikan, Sema; Ölmez, Filiz Nurhan (2014). “Fethiye İlçesi Zili Dokumalarından Sarı Namazlağı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi ART-E Teke Yöresi Kültürel Değerleri Özel Sayısı*, s. 119-128.
- Etikan, Sema; Ölmez, Filiz Nurhan; Kılıçarslan, Hande (2020 a). “Kırşehir Halıları”, *Cumhuriyet Dönemi Türk Halıcılığı Kitabı*, (Ed. Aysen Soysaldı). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını.
- Etikan, Sema; Ölmez, Filiz Nurhan; Kılıçarslan, Hande; Şahin, Cenk (2020b). *Kırşehir El Sanatları*. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınevi.
- Görgünay, Neriman (2002). *Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karakelle, Ayşegül; Özbağı, Tevhide (2018). “Erzurum Çeyiz Sandıklarındaki İşleme Örneklerinin İncelenmesi”, *ICLEC 2018 1st International Conference on Language, Education and Culture*, 2-6 Eylül 2018, s.23-34.

Karakelle, Ayşegül; Özbağı, Tevhide (Aralık 2019). “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Bağlamında Çeyiz Geleneği “Erzurum Örneği””. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Y. 24, S. 3, s. 668-689.

Kartal, Zerrin; Ölmez, Filiz Nurhan (2014). *Yalvaç Yöresel Giysileri*. Ankara: Yalvaç Belediyesi Kültür Yayınları.

Kılıçarslan, Hande (Ekim 2019). “Yalvaç Yöresi Heybe Dokumaları”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S. 43, s. 128-139.

Kılıçarslan, Hande; Etikan, Sema (2015b). “Yalvaç İlçesi Yastık Dokumaları”, III. Uluslararası Halk Kültürü Sempozyumu, Ankara, C. 1, s. 271-280.

Kılıçarslan, Hande; Etikan, Sema (Ağustos 2018). “Yalvaç Yöresi Torba Dokumaları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 11, S. 58, s. 383-391.

Kılıçarslan, Hande; Etikan, Sema (Mayıs-Haziran 2015a). “Yalvaç İlçesi Ölümlük Dirimlik Dokumaları”, *Art-E. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 15, s. 79-94.

Kılıçarslan, Hande; Etikan, Sema (Nisan, 2016). “Yalvaç Yöresi Çuval Dokumaları”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 9, S. 43, s. 1131-1137.

Koç, Mustafa (1983). *Barıs-Hamit-Hamitâbât Tüm Yönleri ile Isparta*. Isparta: Türk Köyü Yayınları.

Köstüklü, Nuri (2010). *Yalvaç Tarihi Üzerine Araştırmalar (Tanzimat'tan Cumhuriyet'e)*. Ankara: Yalvaç Belediyesi Kültür Yayınları.

Kum, Naci (1941). “Yalvaç Adının Menşei Hakkında”. *Ün Dergisi*, C. 7, S. 84-86, s. 1158-1159, Isparta.

Onuk, Taciser; Akpınarlı, Feriha (2003). *Şanlıurfa Karakeçili Kilimleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Soysaldı, Aysen (2009). *Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri*. Ankara: T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

Sultan, Sökmen (2021). “Denizli Çameli İlçesi Namazlık Dokumalarından Örnekler”, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, C. 14, S. 36, s. 1399-1413 (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2036447> [Erişim Tarihi: 25.01.2022]).

Uğurlu, Servet Senem (2020). “Çanakkale Ayyvacık Namazlık Halıları”, *Turkish Studies*, S. 15(7), s. 3123-3149 (<https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43896> [Erişim Tarihi: 25.01.2022]).

İnternet Kaynakları

Nüfus Bilgileri, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (Erişim Tarihi: 26.01.2022)

Müze Fotoğrafları, <https://isparta.ktb.gov.tr/TR-70959/yalvac-muzesi.html> (Erişim Tarihi: 26.01.2022)

TDK, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.01.2022)

Yalvaç Tarihçesi, <http://www.yalvac.bel.tr/Tarihce> (Erişim Tarihi: 26.01.2022)

Kaynak Kişiler

Ramazan Gıcık -Boyacı- Sücüllü Köyü.

Solmaz Sarıgül –Ev Hanımı- Yukarıtırtar Köyü.

Fotoğraflar

Hande Kılıçarslan, Fotoğraf Arşivi, 2014.

Sinem KIRKAR ÖZDAL, Fotoğraf Arşivi, 2022.